

Prisma **Taaltraining**

Russisch voor zelfstudie

J.L.I. Fennell, Maarten Tengbergen,
Irina Michajlova

prisma

Auteurs: J.L.I. Fennell, Maarten Tengbergen, Irina Michajlova
Geluidsopname, productie en mastering: Roeland Dol
Stemmen: Anna Pak, Irina Pogorelova, Joeri Samojlenko, Dmitri Pogorelov
Ontwerp en opmaak: Jaap Lunenburg (www.blauwzuur.nl) i.s.m. Jac Schalk grafisch ontwerp
Illustraties: Monica Knaapen (www.moonillustraties.nl)

ISBN 978 90 00 35328 6
NUR 630

© Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv., Houten

Zevende druk 2003
Vijftiende druk 2017

(De eerste vier drukken verschenen onder de titel *Zo leer je Russisch*, de vijfde en zesde druk verschenen onder de titel *Russisch leer je zo*)

www.prisma.nl
www.prismawoordenboeken.be
www.unieboekspectrum.nl

Prisma maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv.
Postbus 97
3990 DB Houten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan noch de redactie noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

INHOUD

Woord vooraf	9	Les 4. Wat doe je?	37
Gebruikte afkortingen	10	§ 21 Het <u>geslacht</u> van de zelfstandige naamwoorden (III)	38
I. ALGEMEEN	11	§ 22 Het persoonlijk voornaamwoord: <u>3e persoon meervoud</u>	40
1. Het Russische alfabet	11	§ 23 De <u>onbepaalde wijs</u> van het werkwoord	40
2. Zelf Russisch schrijven	12	§ 24 De <u>tegenwoordige tijd</u> van het werkwoord (I). De <u>twee vervoegingen</u>	40
3. Uitspraak	14	§ 25 <u>Komma's</u>	41
§ 1 Klinkers: algemeen	14	Les 5. Ik ben Nederlander	43
§ 2 De afzonderlijke klinkers	15	§ 26 Het <u>meervoud</u> van de zelfstandige naamwoorden	46
§ 3 Medeklinkers: algemeen	18	§ 27 De voegwoorden <u>но</u> en <u>а</u>	47
§ 4 De afzonderlijke medeklinkers	20	§ 28 Zelfstandige naamwoorden die een <u>nationaliteit</u> aanduiden	47
§ 5 Dubbele medeklinkers	23	Les 6. Een les	49
§ 6 Het zachtteken <u>ь</u> en het hardteken <u>ъ</u>	23	§ 29 De <u>tegenwoordige tijd</u> van het werkwoord (II)	51
II. LESSEN	24	§ 30 De <u>gebiedende wijs</u> (I)	52
Les 1. Hier is een huis	24	§ 32 De vragende bijwoorden <u>где</u> en <u>куда</u>	53
§ 7 Het ontbreken van het <u>lidwoord</u> in het Russisch	25	§ 32 <u>Bezittelijke voornaamwoorden</u>	53
§ 8 Weglating van het werkwoord ' <u>zijn</u> ' in de tegenwoordige tijd	25	§ 33 Het vragend voornaamwoord <u>чей</u>	53
§ 9 <u>Vraagzinnen</u>	25	Les 7. Thuis	56
Les 2. Hier is een schilderij	27	§ 34 <u>Bijvoeglijke naamwoorden</u>	58
§ 10 Het <u>geslacht</u> van de zelfstandige naamwoorden (I)	29	§ 35 Functie en plaats van het <u>bijvoeglijk naamwoord</u> in de zin	59
§ 11 Het persoonlijk voornaamwoord: <u>3e persoon enkelvoud</u>	29	§ 36 Het vragend voornaamwoord <u>какой</u>	60
§ 12 De bezittelijke voornaamwoorden <u>мой</u> en <u>твой</u>	30	§ 37 Het aanwijzend voornaamwoord <u>этот</u>	60
§ 13 De <u>werkwoordsuitgangen</u> -ю, -у en -ёт, ит in de tegenwoordige tijd	30	§ 38 <u>Voornaam en vadersnaam</u>	60
§ 14 Een <u>streepje</u> i.p.v. het koppelwerkwoord ' <u>zijn</u> '	30	Les 8. Mijn broer, mijn zus en ik	63
Les 3. Wie is dat?	32	§ 39 De <u>korte vorm</u> van de bijvoeglijke naamwoorden	65
§ 15 Het <u>geslacht</u> van de zelfstandige naamwoorden (II)	33	§ 40 <u>Bijwoorden</u>	67
§ 16 De bezittelijke voornaamwoorden <u>наш</u> en <u>ваш</u>	34	§ 41 De 3e persoon enkelvoud van het werkwoord <u>быть (есть)</u>	67
§ 17 De persoonlijke voornaamwoorden <u>ты</u> en <u>вы</u>	34	§ 42 ' <u>Hebben</u> ' in het Russisch: de constructie <u>у меня (есть)</u>	67
§ 18 De werkwoordsuitgang <u>-ет</u> in de tegenwoordige tijd	34	§ 43 <u>Modale</u> werkwoorden en uitdrukkingen	68
§ 19 <u>Vraagwoorden</u>	35	§ 44 Werkwoorden met <u>een stam op -б-, -в-, -м of -п</u>	69
§ 20 Het ontkenkende partikel <u>не</u>	35		

Les 9. Het klimaat	72	15. In het ziekenhuis	114
§ 45 De <u>verleden tijd</u> van het werkwoord	74	§ 72 <u>Ontkennende zinnen</u>	116
§ 46 'Hebben' in de verleden tijd	75	§ 73 De <u>3e naamval enkelvoud</u>	118
§ 47 <u>Должен</u> in de verleden tijd	75	16. Ons ontbijt	122
§ 48 <u>Onpersoonlijke zinnen</u> in de verleden tijd	75	§ 74 De <u>5e naamval enkelvoud</u>	124
§ 49 De verbuiging van zelfstandige naamwoorden (<u>naamvalsysteem</u>)	75	§ 75 De verbuiging van de <u>persoonlijke</u> <u>voornaamwoorden</u> en de vragende voornaamwoorden <u>кто</u> en <u>что</u>	127
§ 50 De <u>1e naamval enkelvoud</u>	76	17. De Moskouse dierentuin	130
§ 51 De <u>6e naamval enkelvoud</u>	76	§ 76 De verbuiging van <u>zelfstandige</u> <u>naamwoorden</u> in het <u>meervoud</u>	134
Les 10. In een restaurant	79	§ 77 <u>Telwoorden (I)</u>	136
§ 52 De <u>6e naamval op -ý</u> bij mannelijke zelfstandige naamwoorden	81	§ 78 Gebruik van de 3e persoon meervoud van het werkwoord in algemene betekenis (' <u>men</u> ')	137
§ 53 <u>Vluchtige klinkers</u>	82	18. De levensmiddelenwinkel	139
§ 54 De <u>4e naamval enkelvoud</u>	82	§ 79 <u>Telwoorden (II)</u>	142
§ 55 Het gebruik van <u>у меня</u> enz. ter vervanging van het bezittelijk voornaamwoord мой	83	§ 80 De <u>werkwoordsvorm na</u> <u>hoofdtelwoorden</u> en <u>onbepaalde</u> <u>telwoorden</u>	143
§ 56 Vragen met het partikel <u>ли</u>	83	§ 81 De <u>partitieve</u> tweede naamval	143
§ 57 Vervoeging van de werkwoorden <u>жить</u> , <u>брать</u> , <u>класть</u> , <u>есть</u> en <u>пить</u>	84	§ 82 <u>Meervoud op -ья</u>	143
11. Een zomerdag	86	§ 83 Het gebruik van <u>ли</u> in ondergeschikte bijzinnen	144
§ 58 <u>Werkwoorden van beweging</u>	88	19. Het proefschrift	146
§ 59 <u>Vervoeging van de werkwoorden</u> <u>van beweging</u>	89	§ 84 De twee <u>aspecten</u> van het werkwoord	148
§ 60 Gebruik van het voorzetsel <u>на</u>	90	§ 85 De verbuiging van onzijdige zelfstandige naamwoorden op <u>-мя</u>	151
§ 61 Het voorzetsel <u>через</u>	91	20. In de bergen van Dagestan	154
12. In het bos	93	§ 86 De <u>gebiedende wijs (II)</u>	156
§ 62 Werkwoorden op <u>-ся (-сь)</u>	96	§ 87 Vorming van <u>aspectparen</u> (vervolg)	158
§ 63 Het wederkerend voornaamwoord <u>себя</u>	97	§ 88 Het <u>perfectief van werkwoorden</u> <u>van beweging</u> (voorvoegsel по-)	158
§ 64 <u>Bijwoorden van tijd</u>	97	§ 89 Andere <u>voorvoegsels bij</u> <u>werkwoorden van beweging</u>	158
§ 65 Werkwoorden op <u>-овать</u> en <u>евать</u>	98	§ 90 De tijd in bijzinnen met <u>если</u> en <u>когда</u>	159
13. Het instituut	100	21. In de schouwburg	161
§ 66 De toekomende tijd van <u>быть</u>	103	§ 91 De verbuiging van <u>bijvoeglijke naamwoorden</u>	163
§ 67 De <u>samengestelde toekomende tijd</u>	104	§ 92 Het bijvoeglijk naamwoord na <u>такой</u> en <u>так</u>	166
§ 68 <u>Tijdsuitdrukkingen met de</u> <u>voorzetsels в</u> en <u>на</u> + 4e naamval	104		
14. Moskou	106		
§ 69 De <u>2e naamval enkelvoud</u>	108		
§ 70 De bijwoorden <u>давно</u> en <u>долго</u> ; corresponderende tijdsuitdrukkingen	111		
§ 71 Gebruik van <u>ходить/идти</u> als het onderwerp een vervoermiddel is	112		

§ 93	Het betrekkelijk voornaamwoord <u>КОТОРЫЙ</u>	166	§ 115	De <u>klemtoon</u> van het passief verleden deelwoord	217
§ 94	Het wederkerend voornaamwoord <u>себя</u>	167	§ 116	<u>Gebruik</u> van de passieve deelwoorden	217
§ 95	<u>Onpersoonlijke werkwoorden</u>	167	§ 117	<u>Collectieve</u> telwoorden	218
22.	Het tijdschrift 'Liza'	170	28.	Aleksandr Sergejevitsj Poesjkin (II)	221
§ 96	Trappen van vergelijking: <u>vergotende trap</u>	172	§ 118	<u>Voegwoorden</u>	224
§ 97	Trappen van vergelijking: <u>overtreffende trap</u>	175	§ 119	Het gebruik van <u>год</u> en <u>лѐто</u> bij telwoorden	227
§ 98	<u>Кто</u> en <u>что</u> als betrekkelijk voornaamwoord	176	29.	Petja koopt een computer	230
23.	De universiteit van Moskou	179	§ 120	Het Russische <u>gerundium</u>	233
§ 99	Verbuiging van de <u>bezittelijke voornaamwoorden van de 1e en 2e persoon</u>	181	§ 121	De verbuiging van <u>Russische eigennamen en bezittelijke bijvoeglijke naamwoorden</u>	236
§ 100	Verbuiging van het voornaamwoord <u>чей</u>	181	30.	Gesprek over sport	240
§ 101	Het wederkerend bezittelijk voornaamwoord <u>свой</u>	182	§ 122	De <u>aanvoegende wijs</u>	243
§ 102	De aanwijzende <u>voornaamwoorden э́тот</u> en <u>тот</u>	183	§ 123	Het gebruik van <u>что́бы</u> met de verleden tijd	244
§ 103	De bepalende voornaamwoorden <u>сам</u> en <u>са́мый</u>	183	§ 124	<u>Toegevende bijzinnen</u>	245
§ 104	Het voornaamwoord <u>весь</u>	184	§ 125	<u>Onbepaalde voornaamwoorden en bijwoorden</u>	245
§ 105	Het wederkerig voornaamwoord <u>друг дру́га</u>	184	§ 126	<u>Bijvoeglijke naamwoorden in combinatie met telwoorden</u>	247
24.	De taiga	187	III. OVERZICHT VAN DE SPRAAKKUNST		250
§ 106	<u>Ontkennende voornaamwoorden en bijwoorden</u>	189	1.	Zelfstandige naamwoorden	250
§ 107	De <u>rangtelwoorden</u>	191		Geslacht	250
25.	Het Moskouse Kremlin	195		Verbuiging	250
§ 108	De verbuiging van de <u>hoofdtelwoorden</u>	198	2.	Bijvoeglijke naamwoorden	252
§ 109	<u>Kloktijden</u>	200		Lange vorm	252
§ 110	<u>Data</u>	202		Korte vorm	254
26.	Sint-Petersburg	205	3.	Voornaamwoorden	254
§ 111	<u>Actieve deelwoorden</u>	207		Persoonlijke voornaamwoorden	254
§ 112	' <u>Ongeveer</u> ' bij getallen	209		Vragende voornaamwoorden	255
27.	Aleksandr Sergejevitsj Poesjkin (I)	212		Bezittelijke voornaamwoorden	255
§ 113	<u>Passieve deelwoorden</u>	215		Aanwijzende voornaamwoorden	255
§ 114	<u>Vorming</u> van de passieve deelwoorden	215		Bepalende voornaamwoorden	256
			4.	Telwoorden	256
				Hoofdtelwoorden	256
				Rangtelwoorden	257

5.	Werkwoorden	258
	Regelmatige werkwoorden	258
	Onregelmatige werkwoorden	260
	Medeklinkerveranderingen	263
IV.	SLEUTEL TOT DE OEFENINGEN	264
V.	WOORDENLIJSTEN	275
	Russisch - Nederlands	275
	Nederlands - Russisch	327
VI.	ZAKENREGISTER	350

WOORD VOORAF

Russisch voor zelfstudie is een grondige bewerking van het aloude *Russisch leer je zo*, het leerboek dat voor het eerst in 1971 verscheen onder de titel *Zo leer je Russisch* en daarna zesmaal in ongewijzigde vorm herdrukt is. Het was gebaseerd op *The Penguin Russian Course (A complete course for beginners)* van J.L.I. Fennell. Voor de Nederlandse vertaling en bewerking tekende T. Post.

Omdat de opzet van Fennells leerboek gedurende meer dan dertig jaar zijn waarde heeft bewezen, is hier in grote lijnen aan vastgehouden.

Daarentegen zijn de teksten geactualiseerd, is de oude sovjetcontext verdwenen, zijn in onbruik geraakte woorden vervangen, wordt de grammatica duidelijker en overzichtelijker gepresenteerd en zijn de talloze fouten en foutjes die de vorige drukken ont-sierden, gecorrigeerd. Enkele leesteksten zijn geheel opnieuw geschreven. Bovendien zijn alle dertig lees-teksten, ingesproken door geboren Russen, gratis als mp3's te downloaden vanaf www.prisma.nl/downloads.

Russisch voor zelfstudie is uitermate geschikt voor mensen die zich thuis, zonder begeleiding en zonder voorkennis van het Russisch, de grondbeginselen van de taal willen eigen maken. Les 1 begint bij 'nul'. Op het eind van het boek, na bestudering van alle lessen, zal men een zeer degelijke basiskennis van de gram-

matica hebben en een dusdanig niveau hebben bereikt dat krantenartikelen en eenvoudigere literaire teksten, zij het met behulp van een woordenboek, gelezen kunnen worden. Na een inleidend hoofdstuk over het alfabet, de schrijfwijze en de uitspraak volgen de dertig lessen, die als volgt zijn opgebouwd: eerst een of meer leesteksten, vervolgens een Russisch-Nederlandse woordenlijst met alle woorden die in de leestekst(en) of elders in de les voor het eerst voorkomen, daarna grammaticale uitleg en ten slotte vertaalopgaven en andere oefeningen.

De sleutel tot de oefeningen vindt men achter in het boek. Na de lessen volgt een systematisch overzicht van de spraakkunst, dat men bij voorkeur regelmatig dient te raadplegen. Ook zijn er twee uitgebreide woordenlijsten: een Russisch-Nederlandse, met alle woorden die in het boek ter sprake komen, en een Nederlands-Russische, met woorden die in de vertaal-oefeningen worden gebruikt. De bewerkers, een Nederlandse slavist en een Russische neerlandica, danken iedereen die aan de totstandkoming van dit leerboek heeft meegewerkt, in het bijzonder Anna Pak, Joeri Samojlenko, Irina Pogorelova en Dmitri Pogorelov, die de teksten als native speakers hebben ingesproken.

Maarten Tengbergen en Irina Michajlova

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

betr	betrekkelijk
bnw	bijvoeglijk naamwoord
bijw	bijwoord
dw	deelwoord
ev	enkelvoud
ipf	imperfectief
lidw	lidwoord
m	mannelijk
mv	meervoud
nv	naamval
o	onzijdig
part	partikel
pf	perfectief
predic	predicaat
telw	telwoord
tw	tussenwerpsel
v	vrouwelijk
vnw	voornaamwoord
vt	verleden tijd
vw	voegwoord
vz	voorzetsel
wed	wederkerend
ww	werkwoord
znw	zelfstandig naamwoord

I. ALGEMEEN

1. HET RUSSISCHE ALFABET

Het Russische alfabet heeft 33 lettertekens (10 klinkers, 21 medeklinkers en 2 tekens die geen afzonderlijke klank aanduiden):

druk-letters	schrijf-letters	Nederlandse transcriptie*	ongeveer uitgesproken als**	fonetische weergave***	benaming
A		a	ma <u>t</u> of a <u>d</u> er	a (ə)	a
Б		b	bo <u>e</u> k	b (p)	bè
В		v (w)	va <u>a</u> k of wa <u>a</u> k	v (f)	vè
Г		g	het Engelse go <u>o</u> d	g (k)	gè
Д		d	da <u>k</u>	d (t)	dè
Е		e/je	je <u>k</u> ker	je (jee/e/ee/i/ji/ə)	jè
Ё		o/jo	jo <u>k</u> ken	jo (o)	jò
Ж		zj	ge <u>n</u> darme	ʒ (ʃ)	zjè
З		z	za <u>al</u>	z (s)	zè
И		i	je <u>t</u> s	i	ie
Й		j	ja <u>s</u>	j	ie kratkoje
К		k	ka <u>s</u> t	k (g)	kà
Л		l	le <u>u</u> k	l	el
М		m	ma <u>n</u>	m	em
Н		n	na <u>t</u>	n	en
О		o	po <u>t</u>	o (a/ə)	o
П		p	pa <u>k</u>	p	pè
Р		r	ra <u>t</u>	r	er
С		s	so <u>m</u>	s (z)	es
Т		t	ta <u>k</u>	t (d)	tè

У у	<i>У у</i>	oe (u)	<u>bo</u> ef	u	oe
Ф ф	<i>Ф ф</i>	f	<u>f</u> out	f	ef
Х х	<i>Х х</i>	ch	<u>ch</u> aos	x	chà
Ц ц	<i>Ц ц</i>	ts	<u>ts</u> aar	ts	tsè
Ч ч	<i>Ч ч</i>	tsj	<u>tsj</u> onge	tʃ	tsjè
Ш ш	<i>Ш ш</i>	sj	<u>ch</u> arme	ʃ	sjà
Щ щ	<i>Щ щ</i>	sjtsj	kast <u>je</u> (of fresh <u>ch</u> ease)	ʃʃ	sjtsjà
Ъ ъ	<i>Ъ ъ</i>	(-)	[geen eigen klankwaarde]		hard-teken****
Ы ы	<i>Ы ы</i>	y	tussen <u>ti</u> en en <u>to</u> en in	y	y
Ь ь	<i>Ь ь</i>	j (-)	[geen eigen klankwaarde]	‘	zacht-teken****
Э э	<i>Э э</i>	e	<u>e</u> cht	e (ee/i)	e oborotnoje
Ю ю	<i>Ю ю</i>	joe (ju)	<u>jo</u> elen	ju	joe
Я я	<i>Я я</i>	ja	<u>ja</u> s	ja (a/i/ji/ə)	ja

* Internationaal wordt vaak de Engelse transcriptie gebruikt (zh i.p.v. zj, ch i.p.v. tsj, ye i.p.v. je, kh i.p.v. ch enz.). Daarnaast is er een wetenschappelijke transcriptie of transliteratie (ë i.p.v. jo, ž i.p.v. zj, u i.p.v. oe, c i.p.v. ts, ě i.p.v. tsj, ‘ voor het zachtteken enz.).

** De uitspraak van de klanken is vaak afhankelijk van de plaats in het woord. Hier wordt alleen de meest voorkomende uitspraak gegeven. Gedetailleerde uitspraakregels volgen in het hoofdstuk ‘Uitspraak’.

*** Versimpelde fonetische weergave, gebaseerd op het internationale fonetische alfabet (IPA).

**** In het Russisch твёрдый знак resp. мягкий знак. Geen van beide tekens kan aan het begin van een woord voorkomen. Dit geldt ook voor de ы.

2. ZELF RUSSISCH SCHRIJVEN

Het Russisch bedient zich van het cyrillische alfabet. Sommige lettertekens komen overeen met Nederlandse (Latijnse), andere met Griekse en weer andere zijn typisch Russisch (Slavisch), zoals bepaalde sisklanken. Om dit leerboek met succes te kunnen gebruiken, is het een eerste vereiste dat men het alfabet vlot kan lezen en schrijven. Hieronder volgt een lijst met min of meer herkenbare Russische woorden, eerst in drukletters en daarna in de corresponderende schrijffletters. Aangeraden wordt om deze woorden te lezen en te herlezen en vervolgens een aantal malen na te schrijven.

а	<i>Анна, мама</i>	Анна, мама (Anna, mama)	Anna, moeder
б	<i>Балу, бал</i>	Балу, бал (Bakoe, bal)	Bakoe, bal/danspartij
в	<i>Волга, водка</i>	Волга, водка (Volga, vodka)	Wolga, wodka

г	<i>Гоголь, генерал</i>	Гоголь, генерал (Gogolj, general)	Gogol, generaal
д	<i>Дон, доктор</i>	Дон, доктор (Don, doktor)	Don, doctor/dokter
е	<i>Ельцин, теннис</i>	Ельцин, теннис (Jeljtsin, tennis)	Jeltsin, tennis
ё	<i>Ёлка, Серёжа</i>	Ёлка, Серёжа (Jolka, Serjozja)	kerstboom, Serjozja
ж	<i>Жигули, журнал</i>	Жигули, журнал (Zjigoeli, zjoernal)	Zjigoeli, tijdschrift
з	<i>Зинаида, зал</i>	Зинаида, зал (Zinaida, zal)	Zinaïda, zaal
и	<i>Ирак, интерес</i>	Ирак, интерес (Irak, interes)	Irak, interesse/belang
й	<i>Йогурт, май</i>	Йогурт, май (Jogoert, maj)	Yoghurt, mei
к	<i>Курск, касса</i>	Курск, касса (Koersk, kassa)	Koersk, kassa
л	<i>Ленин, лампа</i>	Ленин, лампа (Lenin, lampa)	Lenin, lamp
м	<i>Москва, магазин</i>	Москва, магазин (Moskva, magazin)	Moskou, winkel
н	<i>Нева, нет</i>	Нева, нет (Neva, njet)	Neva, nee
о	<i>Ольга, опера</i>	Ольга, опера (Oljga, opera)	Olga, opera
п	<i>Париж, паспорт</i>	Париж, паспорт (Parizj, pasport)	Parijs, paspoort
р	<i>Россия, радио</i>	Россия, радио (Rossija, radio)	Rusland, radio
с	<i>Сталин, спорт</i>	Сталин, спорт (Stalin, sport)	Stalin, sport
т	<i>Тибет, телефон</i>	Тибет, телефон (Tibet, telefon)	Tibet, telefoon
у	<i>Урал, университет</i>	Урал, университет (Oeral, oeniversitet)	Oeral, universiteit
ф	<i>Финляндия, фирма</i>	Финляндия, фирма (Finljandija, firma)	Finland, firma
х	<i>Хабаровск, характер</i>	Хабаровск, характер (Chabarovsk, karakter)	Chabarovsk, karakter
ц	<i>Царь, центр</i>	Царь, центр (Tsarj, tsentr)	Tsaar, centrum
ч	<i>Чехов, матч</i>	Чехов, матч (Tsjechov, mattsj)	Tsjechov, match/wedstrijd
ш	<i>Шотландия, шпион</i>	Шотландия, шпион (Sjotljandija, sjpion)	Schotland, spion
щ	<i>Щи, Хрущёв</i>	Щи, Хрущёв (Sjtsji, Chroesjtsjov)	koolsoep, Chroesjtsjov
ъ	<i>объект</i>	объект (objekt)	object

ы	<i>Лысенко</i>	Лысенко (Lysenko)	Lysenko
ь	<i>Горький</i>	Горький (Gorjkij)	Gorki
э	<i>Эльбрус, экзамен</i>	Эльбрус, экзамен (Eljbroes, ekzamen)	Elbroes, examen
ю	<i>Югославия, юстиция</i>	Югославия, юстиция (Joegoslavija, joestitsija)	Joegoslavië, justitie
я	<i>Ялта, ягуар</i>	Ялта, ягуар (Jalta, jagoear)	Jalta, jaguar

De kleine schrijffletter *д* die meestal als *ǰ* wordt geschreven, wordt ook wel als *ǰ* geschreven.

De 'krulletjes' waarmee de *Л*, *Я* en *М* beginnen, mogen niet worden weggelaten.

Om verwarring tussen de *т* (т) en de *ц* (ш) te voorkomen, wordt bij de *т* soms een streepje erboven en bij de *т* een streepje eronder geplaatst, dus *т* en *ц*.

3. UITSpraak

De hieronder gegeven uitspraakregels kunnen binnen de opzet van dit leerboek niet al te gedetailleerd zijn. Ze zijn een leidraad voor de beginner, die veel zal moeten luisteren naar de ingesproken leesteksten, gratis als mp3's te downloaden vanaf www.prisma.nl/thuis. De hier gebezigde, enigszins gesimplificeerde fonetische weergave van de klanken staat tussen vierkante haken.

§ 1 KLINKERS: ALGEMEEN

a. klinkerparen

Het Russisch kent niet hetzelfde soort verschil tussen korte en lange klinkers als het Nederlands (mal/maal, bom/boom enz.). Er zijn ook geen tweeklanken (diftongen), zoals bij ons 'ui', 'eu', 'ou' en dergelijke. Elke klinker wordt apart uitgesproken en staat voor één lettergreep (но́т и мои́ bijv. zijn tweelettergrepige woorden).

De tien 'klinkerletters' vormen vijf paren: *а/я*, *о/ё*, *у/ю*, *э/е* en *ы/и*. Strikt genomen gaat het niet om tien verschillende klinkers (fonemen) maar om schrijfvarianten die aanduiden of de voorafgaande medeklinker hard of zacht is (zie § 3). Bij de eerste vier paren komt het verschil tussen enerzijds *а*, *о*, *у* en *э* en anderzijds *я*, *ё*, *ю* en *е* erop neer dat in het tweede geval vóór de klinker een soort *j*-klank valt waar te nemen. Deze *j*-klank is het duidelijkst te horen:

a. aan het begin van woorden:

я к	[jak]	jak
ё лка	[jolkə]	kerstboom
ю ра	[jurə]	Joera
е ст	[jest]	(hij) eet

b. na klinkers:

сто ят	[st aj at]	(zij) staan
да ёт	[d aj ot]	(hij) geeft
да ют	[d aj ut]	(zij) geven
по ел	[p aj el]	(hij) at

c. na een hardteken of zachtteken:

пьяница	[pʲanitsə]	dronkaard
съёмка	[sʲomkə]	opname
вьюга	[vʲugə]	sneeuwstorm
сьел	[sjel]	(hij) at

De я, ё, ю en е worden i.v.m. deze voorafgaande j-klank ook wel ‘gejoteerde klinkers’ genoemd.

In het geval van de и is die j-klank minder duidelijk en aan het begin van een woord helemaal niet te horen:

или	[ili]	of
-----	-------	----

b. klinkers in beklemtoonde en onbeklemtoonde positie

De uitspraak van Russische klinkers wordt verregaand beïnvloed door de positie ervan in het woord. Het is van wezenlijk belang of de klinker vóór, in of na de beklemtoonde lettergreep staat. In onbeklemtoonde positie is de uitspraak vaak minder geprononceerd en gearticuleerd: d.w.z. de klinker wordt gereduceerd of afgezwakt uitgesproken, zoals in het Nederlandse ‘bewaren’ [bəwarə]. De klemtoon in het Russisch is zeer grillig en verspringt vaak naar gelang de naamval of andere vorm van een woord (vgl. простóй ‘eenvoudig’, прóще ‘eenvoudiger’ en простотá ‘eenvoud’). Bij elk nieuw woord dat wordt geleerd, moet tevens de klemtoon worden onthouden. Als een woord met een verkeerde klemtoon wordt uitgesproken, wordt dit onbegrijpelijk voor een Rus en krijgt het soms een heel andere betekenis (vgl. ‘régent’ en ‘regént’ in het Nederlands). Klemtoontekens worden in het geschreven Russisch normaliter niet aangebracht, maar in dit boek is dat voor het gemak van de leerling wel gedaan. In de hier gebezigde fonetische weergave wordt met onderstreping van de klinker aangegeven welke lettergreep beklemtoond is.

§ 2 DE AFZONDERLIJKE KLINKERS

a

In *beklemtoonde* positie ligt de uitspraak tussen de ‘a’ van ‘tak’ en de ‘a’ van ‘ader’ in:

там	[tam]	daar
мать	[mat’]	moeder
ма́ма	[mámə]	mama

Er is een heel klein verschil in uitspraak van de a in een gesloten lettergreep (of voor een harde medeklinker) en een open lettergreep (of voor een zachte medeklinker), maar een geboren Rus merkt dit verschil eigenlijk niet op. In там (gesloten lettergreep met op het eind een harde medeklinker) klinkt de ‘a’ wat korter dan in мать (gesloten lettergreep met op het eind een zachte medeklinker) of in de eerste lettergreep van ма́ма (open lettergreep).

Vóór de klemtoon is de a licht gereduceerd. Als deze klinker meer dan één lettergreep voor de klemtoon staat, is de reductie nog sterker en klinkt hij min of meer als een sjwa [ə]:

наро́д	[narət]	volk
бараба́н	[bərabən]	trommel

Na de klemtoon is de a nog veel sterker gereduceerd:

упа́ла	[upələ]	(zij) viel
францу́женка	[frantsʏzɛnkə]	française

e

Voor deze klinker is meer of minder duidelijk een j-klank te horen. Fonetisch wordt dit weergegeven door een apostrof tussen medeklinker en klinker. In *beklemtoonde* positie varieert de uitspraak van de korte 'e' in 'vel' tot de lange 'ee' in 'veel'. De uitspraak wordt bepaald door de hardheid resp. zachtheid van de volgende medeklinker (zie § 3 b). Is de medeklinker hard, dan wordt de 'e' kort uitgesproken; is hij zacht, dan wordt de 'e' lang uitgesproken (geboren Russen merken dit verschil nauwelijks op):

мел	[m'eɫ]	krijt
мель	[m'eeɫ']	zandbank
ел	[jel]	(hij) at
ель	[jeel']	spar

Vóór de klemtoon wordt de 'e' als de 'ie' in 'tien' uitgesproken:

река́	[r'ika]	rivier
сестра́	[s'istrə]	zus

Naarmate de e verder weg van de daaropvolgende klemtoon staat, klinkt de 'i' minder gearticuleerd:

телефо́н [t'il'ifon] of [t'əl'ifon] 'telefoon'

Na de klemtoon wordt de e gereduceerd uitgesproken, als [ə]:

вэ́чером	[v'eeʃərəm]	's avonds
по́ле	[pəl'ə]	veld

ë

De ë komt alleen voor in beklemtoonde positie. Aan het begin van een woord en na een klinker is de uitspraak als 'jo' in 'jokken'; na een medeklinker geeft de ë aan dat deze medeklinker zacht is en is de uitspraak 'o':

э́ж	[jo]	egel
даё́т	[dajot]	(hij) geeft
тё́тя	[t'ot'ə]	tante

In Russische boeken en kranten wordt de trema meestal weggelaten, zodat men geen verschil ziet met de e. In plaats van bijv. Хрущёв wordt vaak Хрущев geschreven, hoewel de juiste uitspraak [xruʃʃof] en niet [xruʃʃef] is. Bij de alfabetische volgorde in woordenboeken worden de ë en de e als één letter beschouwd.

и

De и wordt in beklemtoonde en onbeklemtoonde positie min of meer hetzelfde uitgesproken, nl. als de 'ie' in 'tien'. Daaraan voorafgaande is een zwakke j-klank te horen, die echter aan het begin van een woord ontbreekt:

Ива́н	[ivən]	Ivan
и́ли	[ili] of [il'i]	of
де́лали	[d'elali]	(zij) deden

о

Van alle klinkers wordt de o het meest beïnvloed door de plaats in het woord: voor, onder of na de klemtoon. In *beklemtoonde* positie wordt deze klinker uitgesproken als de 'o' in pot:

то́т	[tot]	die
мо́ре	[mɔr'ə]	zee